

Government
of Canada

Gouvernement
du Canada

Iyinito-nēhiyaw kiskiyitamowin okiskinōtahowīw masinahikan

ispihk atoskēwina kā-kinawāpācikatīki ēkwa mēna
iyinito-wayasowīwinsa

Nêhiyaw Kiskêyihtamowin Sîhkihêmowin Wiyastêwin kiki Pamihtâwin Wâpahcîkêwin êkwa Ka-paminikâtêkih Itasiwêwina

Astacikowin ohci Mawâcîhçikâwina

1.0	Nakiskamohtatamatowin.....	3
1.1	Itâpatisiwin ohci ôma Wiyastêwin	3
1.2	Âpacihtawin ohci Wiyastêwin	3
2.0	Wiyastêwin.....	4
3.0	Nêhiyaw Kiskêyihtamowin	6
4.0	Nêhiyaw Kiskêyihtamowin pîhçi Wiyasiwêwina	7
5.0	Kiskinohtahiwêwin Itasiwêwin.....	8
5.1	Kihçi-itêyimâwak Nêhiyawak êkwa okiskêyihtamowin	8
5.2	Osîhtcîkâtêw êkwa kanawêyîhîkâtêw mâmawî-nîsôhkamâtowin asici Nêhiyawak	9
5.3	Mitoni êyîkohk Itêyihta Nêhiyaw Kiskêyihtamowin.....	10
5.4	Kihçi-itêyimowin ôma Kihkatêyimîwêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin.....	12
5.5	Sîtoskâkêwin Paminikêwin Oyêyîcîkêwin Ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin.....	13
6.0	Kîsihtâwin.....	14

1.0 Nakiskamohtatamatowin

Kihci-Okimânâhk Kânata sâpohtatâw wiyasiwêwin ispîhk Pinâwêwi-pîsim 21, 2019 ohci [Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin](#), ôma [Canadian Wâskotênikêwî âpacihtawin Paminkêwin Wiyasiwêwin](#), ôma [Nôcikosêwêwin Wiyasiwêwin](#) êkwa ôma [Canadian Natimihk Kapâmiskahk Wiyasiwêwin](#) (mâmawi, ôhi Wiyasiwêwina). Ôhi wiyasiwêwina kwêskinâkohtâwina anohc êkwa natawêyihâtâkwan Nêhiyaw Kiskêyihamowin otakisowin, ispîhk pakitêyihcikatêw, pimic kotaka kistêyihcikatêwina, pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina. Ôhi Wiyasiwêwina mâka namôy natawêyihâtâkwan pikwana Nêhiyawak ta-mâtinamakêcik okiskêyihamowin mîna ta-kikinikâtêk kaskihowin ta-natocikâtêk mêmohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin isi kiki kihkatêyimiwêwin ahpô ta-âpacihtahk kiki âstamêhk isi itâpatisiwin.

1.1 Itâpatisiwin ohci ôma Wiyastêwin

Itâpatisiwin ohci ôma Nêhiyaw Kiskêyihamowin Sîhkihêmowin Wiyastêwin kiki Pamihtâwin Wâpahcikêwin êkwa Ka-paminikâtêkihik Itasiwêwina (Wiyastêwin) êwako ta-sitoskâkêhk âhkami âpacihtawin ohci ohtinamâkêwina ka-atoskêkâtêk asici Nêhiyaw Kiskêyihamowin pîhci Wiyasiwêwina. Ôma Wiyastêwin itwêstam misakâmê itasiwêwina êkwânihi kiskinohtahtâw atoskêwin ohci onîkânîwiwak ispîhk ka-âpacihtahk ôhi ohtinamâkêwina sîpâ ôhi Wiyasiwêwina mîna ta-pakitêyihcikatêw wiyastêwin kiki pamîstakêwin êkwa pamihâwin ta-osîhtcikâtêkihik itasiwêwina mîna kiskinohtahiwêwin wiyastêw isi itahto pamîstakêwin êkwa pamihâwin omêmohci opimipayihtâw nitawêyihcikatêwina. Niyânan itahto itasiwêwin itasinahikatêwa pîhci Pahki 5.

Ôma Wiyastêwin pîkiskwâtam isi yahkohtêwin êkwa kwayaskwâtisiwin, kisik mîna nisitawinamowin nitawêyihcikatêwin kiki, mîna kistêyihcikatêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin ta-kikinikâtêk (asici mîna Nistam-Iyiniwak, Âpihtawikosisânak êkwa Ayaskîmow) pimic mîna pâh-pêyakwan isi pahkisimotahk iyintonatawihowin ispîhk ka-itêyihâtâkwahkihik mitoni mâskôt osihcikatêwin. Pimohtatâwin ohci ôma Wiyastêwin ta-wîchikow pamîstakêwin ispîhk ka-wapahta mitoni pamihtâwina. Êwako ohci ôma Wiyastêwin mîna pêyakwan masinahikana êkwânihi kiki ka-mâcihtahk isi mitoni ka-nitawêyihcikatêk mâmiskôcikatêwin ka-ispîhtêyihâtâkwahk isi Nêhiyaw Kiskêyihamowin kwayaskwâtisiwin, kakêskwêwin êkwa mâmawâyâwinihk naskomowin kiki kihkatêyimiwêwin kikinikâsowin. (Stanley Oliver, Inuk,

1.2 Âpacihtawin ohci Wiyastêwin

Ôma Wiyastêwin âpacihtawin isi onîkânîwiwak ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihamowin ohtinamâkêwina kiki pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina ohci Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Pamihâwin ohci Kânata, ôma Kânata Wâskotênikêwî âpacihtawin Paminkêwin, Opimohtacikêwin Kânata, êkwa ôma Kinosêw êkwa Kinosêw Wâsakâskamihtawin Nâtâmostawêwin Pimipayihtâwin ita Nôcikosêwêwin êkwa Kihcikamiy Kânata.

Kiki âyiwak nisitohtamowin, ôma Wiyastêwin âpacihtawin isi wâpahcikêwin nikanêwin ohci Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Pamihâwin ohci Kânata, asici nawasônikâtêwin pamihtâwin wâpahcikêwin (tâpiskôc, Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahka) êkwa itêhkêskamik êkwa kistêyihâtâkwan wâh-wâpahtamowin nâkatohkâcikatêw sîpâ ôma [Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin](#). Wâpahcikêwin Mâmawohkamâkêwak sîpâ ôma [Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin](#) kiki otêyihamowin ôma Wiyastêwin, êkwa mîna isi piko tanima okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin-nisitawêyihcikatêwin pimipayihtâwina êkwa kiskinohtahiwêwin ohci Nêhiyaw

Kiskêyihitamowin ispihk ka-astahk opaminikêwina ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin. Pihci ôma *Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin* kihkatêyimowin ohtinamâkêwina namôya akihcikâtêw isi pahki 82 êkwa 83, ohci ohtinamâkêwina ka-akwanaha pamihtâwina ka-pimohtacikâtêkihki ohci okimânâhk askiy êkwa awasitê Kânata kêhciwâk. Êwako ohci, ata ôma Wiyastêwin pakitnam nahiyikohk kiskinohtahiwêwin asici kihci-itêyimowin isi Nêhiyaw Kiskêyihitamowin, namôya akihcikâtêw isi okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin ka-osihtahk itasiwêwina ohci namôy-nawasônîkâtêwin pamihtâwina isi okimânâhk askiya êkwa awasitê Kânata sipâ pahki 82 êkwa 83 ohci *Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin*.

Âsônê isi Opimohtacikêwin Kânata, ôma Wiyastêwin âpacihtawin isi itasiwêwina ohci mahti kîspin ta-pakitihtakêw atoskêwin, pakitêyihitamowin ohci subsection 7(7) Canadian Natimihk Ka-papâmiskahk Wiyasiwêwin ohci. Subsection 7(7) itastaw kêka-mitataht kistêyihcikâtêwina êkwânîhi awa Okimâw ohci Opimohtacikêwin piko ta-itêyihcikâtêw, asici mîna Nêhiyaw Kiskêyihitamowin êkwânîma ka-kî-pakitêyihcikâtêw, ispihk ka-osihtahk ôhi itasiwêwina.

Âsônê isi Nôcîkinosêwêwin êkwa Kihcikamiy Kânata, ôma Wiyastêwin âpacihtawin isi itasiwêwina ohci mahti kîspin ta-pakitihtakêw atoskêwin, mâsihtâwina ahpô itahkamikisôwina sipâ ôma kinosêw êkwa kinosêw wâsakâskamihtawin nâtâmostawêwin ohtinamâkêwina, ohci *Nôcîkinosêwêwin Wiyasiwêwin*, pakitêyihitamowin ohci subsection 34.1(1) ohci Wiyasiwêwin. Subsection 34.1(1) itastaw ayinânêw kistêyihcikâtêwina êkwânîma ôma Okimâw ohci Nôcîkinosêwêwin êkwa Kihcikamiy piko ta-itêyihcikâtêw, asici Nêhiyaw Kiskêyihitamowin êkwânîma ka-kî-pakitêyihcikâtêw, ispihk ka-osihtahk ôhi itasiwêwina.

Âsônê isi Kânata Wâskotênikêwî âpacihtawin Paminkêwin (CER), ôma Wiyastêwin ta-kiskinohtahiwêw oki CER otatoskêwin mêkwâc pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihki pisiskêyihcikêwin ohci osihcikâtêwin, pimipayihtâwin êkwa wêpinikâtêwin ohci okimânâhk paminikâtêw askîwi-pimiy êyâpiyahk, wâskotênikêwî êyâpiyahk êkwa awasi nâtakâm oskihikêwin wâskotênikêwî âpacihtawin pamihtâwina. Tipêyimisowin mâmawohkamâkêwak sipâ ôma *Canadian Wâskotênikêwî âpacihtawin Paminkêwin Wiyasiwêwin* kiki otêyihitamowin ôma Wiyastêwin, êkwa mîna isi piko tanima okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin-nisitawêyihcikâtêwin pimipayihtâwina êkwa kiskinohtahiwêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin, ispihk ka-astahk opaminikêwina ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin.

Tahto ka-mêkâtêk Wiyasiwêwin êwako mâmâskâci iyikohk êkwa âpacihtawin, ôma paminikêwin kiki ta-itêyihcikâtêw êkwa Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ta-kî-nanâtohk isi pâh-pêyak paminikêwin êkwa pâh-pêyak Wiyasiwêwin isko kotak, mamisîwin ohci nâkatohkêwin. Sôhkahtâwin kî-osihtakêw pihci isi ôma Wiyastêwin okiskinohtahiwêwin itasiwêwin ta-nâkatêyihcikâtêw isi ôhi pimipayihtâwina ka-isi pimatahk.

2.0 Wiyastêwin

Kihci-Okimânâhk Kânata âhkamêyihcikâtêw wâkôwîcihiwîwin asici Nêhiyawak sâpô osk-âyiwan, mâmawâyâwinihk-iskohk-mâmawâyâwinihk êkwa okimânâhkt-isko-okimânâhk wâhkôhtowin, ohci nisitawêyihcikêwin miyikosiwin, kihci-itêyimowin, wici-pimipayihtâwin, êkwa nîsôhkamâkêwin.

Ostêsimâwoyasiwêwin kiskinohtahikâtêw âhkami ostêsimâwoyasiwêwin miyikosiwin êkwa nâkatêyihcikâtêw tastaw Nêhiyawak êkwa Kihci-Okimânâhk Kânata. Kistêyihcikâtêwin ostêsimâwoyasiwêwin, asici mîna pâmwayês-âniskômohcikêwin, akihtasowin êkwa mastaw ostêsimâwoyasiwêwin, êwako kistêyihcikâtêw kiki Nêhiyaw i êkwa êka-Nêhiyawak ta-mamawô wîkîcîk Kânata.

Kihci-Okimânâhk Kânata âpacihtaw osôhkâtisiwin mîna ta-isihcikêw otatoskêwina mîna pimipayihtâwin tâpiskôc êkwânîma âhkami isi Nêhiyawak omiyikosiwiniwaw ohci Kânata nisitawinakwan mîna ka-kêhcinahiwêhk pihci pahki 35 ohci *Ostêsimâwoyasiwêwin Wiyasiwêwin, 1982*.

Ôma [Tahtoskânêsiwak Wîhtamakêwin isi yahkohtêwin ohci Nêhiyawak ô-Miyikowisiniwaw](#) (ôma UN Wîhtamakêwin) êkwa ôma [Itasiwêwina Manâcihtâwin ôma Kihci-Okimânâhk Kânata Owâhkôhtowin asici Nêhiyawak](#) (Itasiwêwina) kiskêyihamohiwêw tanisi isi Kihci-Okimânâhk Kânata nakiskam ôma paminikêwin ohci owiyasiwêwinohk atoskêwina. Pakitinamwak mîna wiyastêwin kiki mâmawohkamâtowin asici Nêhiyawak, asici mîna ka-âpacihtahk ôhi Nêhiyaw Kiskêyihamowin ohtinamâkêwina pîhci Wiyasiwêwina. Mâmawohkamâtowin asici Nêhiyawak ta-itêyihahk Nêhiyaw Kiskêyihamowin pakitêyihcihtêw kiki pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkih itasiwêwina êwako pahki ohci osihtcikatêwin êkwa ta-kanawêyihkâtêk miyo mîna kihkatêyimowin wâhkôhtowin tastaw Kihci-Okimânâhk Kânata êkwa Nêhiyawak. Nêhiyaw Kiskêyihamowin kî-osihcihtêw, mîna ahkami osihcihtêw, kihci pakitinikêwin isi wâsakâskamihtawin, ka-paminikâtêkih, êkwa kotaka paminikêwina akami askiy.

Ispîhk 2021, Kânata [Otahtoskânêsiwak Wîhtamakêwin isi yahkohtêwin ohci Nêhiyawak ô-Miyikowisiniwaw Wiyasiwêwin](#) (UN Wîhtamakêwin Wiyasiwêwin) otihtikow royal assent mîna kî-sâkohcihtaw. Ôma wiyasiwêwin pakitêyihcihtêw okiskinohtêwasinahikan kiki Kihci-Okimânâhk Kânata êkwa Nêhiyawak ta-mamawô atoskêcik ka-âpacihtahk ôma UN Wîhtamakêwin ohci ahkami wâkôwîcihiwîwin, miyw-âyâwin, êkwa miyo-wîcêhtowin. Itâpatisiwin ohci ôma wiyasiwêwin êwako ta-“kêhcinahiwêwin ôma Wîhtamakêwin isi ayakaskâw misiwêskamik ayisiyiniw omiyikosiwin âpacihtawin asici âpacihtawin pîhci Canadian wiyasiwêwin, êkwa pakitinam wiyastêwin kiki Kihci-Okimânâhk Kânata opaminikêwin ohci ôma Wîhtamakêwin”. Ôma UN Wîhtamakêwin Wiyasiwêwin osihtcikatêw kiki êkwâniki oki Kihci-Okimânâhk Kânata piko, isi pîkiskwatitowin êkwa mâmawohkamâtowin asici Nêhiyawak, âpacihtawak towihkâna ta-kêhcinahow êkwânih wiyasiwêwina ohci Kânata tahki ahkami asici UN Wîhtamakêwin.

Ôma UN Wîhtamakêwin pîsâkwan 24 nîkânitwêwin ohtinamâkêwina, asici mîna nisitawêyihcihtêwin êkwânima “kihci-itêyimowin kiki Nêhiyaw Kiskêyihamowin, nêhiyawâtisiwin mîna isihcihtêwina wîcihiwêw isi sîpan mîna nahiyikohk osihtcikatêwinwin mîna katawa paminikêwin ohci wâsakâskamihtawin”. Ôma UN Wîhtamakêwin âstêw mîna 46 Pîskihtâsinahikêwina êkwa ata ôma UN Wîhtamakêwin piko ta-ayamihcihtêw kahkiyaw ta-nisihcihtêw, ka-pimitisahikâtêkih itahto pîskihtâsinahikêwina êkoni mawaci kistêyihcihtêw isi ôma Wiyastêwin:

- Pîskihtâsinahikêwin 31(1). Nêhiyawak ayawak miyikosiwin ta-kanawêyihcihtêw, pimipayihcihtêw, pisiskêyihcihtêw êkwa osihtcikatêwin nêhiyawâtisiwin iyinikêwin, kiskêyihamowin êkwa isihcihtêwin nêhiyawâtisiwin onokohtawin, êkwa mîna wapahtahiwêwin ohci sciences, pimipayihcihtêwina êkwa nêhiyawâtisiwin, asici mîna ayisiyiniw êkwa askâw âpacihtawin, pîsi-kiscikânis, maskihkiy, kiskêyihamowin âpacihtawin ohci pisiskiw mîna kistikêwin, pîkiskwêwin isihcihtêwin, masinahikêwina, osihcihtêwina, mêtawêwina êkwa kayas mêtawêwina êkwa wâpahcihtêwin êkwa nihtâwihcihtêwin. Ayawak mîna miyikosiwin ta-kanawêyihcihtêw, pimipayihcihtêw, pisiskêyihcihtêw êkwa osihcihtêwin tipêyihcihtêwin sâpô iyikohk nêhiyawâtisiwin iyinikêwin, isihcihtêwin kiskêyihamowin, êkwa isihcihtêwin nêhiyawâtisiwin onokohtawin.
- Pîskihtâsinahikêwin 31(2). Mamawi asici Nêhiyawak, States ta-otinam sôhkan towihkâna ta-nisitowina mîna pisiskêyihcihtêw ka-âpacihtahk ôhi miyikosowina.
- Pîskihtâsinahikêwin 43. Miyikosowin ka-nisitawinikâtêk pîhci ôma kistastâw iyikohk itasiwêwin kiki pimâcihtawin, mamihcihtêw êkwa miyo pimatisiwin ohci Nêhiyawak ota askiy.

Kiskinawâcihtêwin isi Moscî, Pâmwayês êkwa Kiskêyihamohiwêwin Têpakêyimowin (FPIC) miskikatêw pîhci nanatohk pîskihtâsinahikêwina ohci UN Wîhtamakêwin. FPIC ispahâkêyimow ôma kistêyihcihtêwin ta-kêhcinahow êkwânima ê-ihcihtêw sôhkan mîna mitoni êyikohk mâmawohkamâtowin ohci Nêhiyawak pîhci itasiwêwina êkwânih wiyawâw kiki, omâmawâyâwinihk mîna tipahaskanihk. FPIC êwako nîkânihcihtêw ta-mamawi atoskêhk mitoni êyikohk isi, mîna natonam ta-kakwê pîhkohtâw ta-kaskihot têpêyimowin. Ôma UN Wîhtamakêwin Wiyasiwêwina wiyastêwin sôhkêpicikatêw nahipayiw kiki Kihci-Okimânâhk Kânata osihtcikatêwin, mamawi asici Nêhiyawak, tanisi isi FPIC ta-kî-itwêstamâkêhk mîna ta-âpacihtahk pîhci pâh-pîtos wiyastêwina. Nâtamâkêwin ôhi nâkatêyihamowin pîhci ôma Wiyasiwêwina ta-

itêyhtkwahk Nêhiyaw Kiskêyhtamowin mîna ta-kâhcitiniikatêk têpâkêyimowin ohci Nêhiyawak êwako ohci tanisi isi Nêhiyaw Kiskêyhtamowin pakitêyihcikatêw, êwako kihci pahki ohci manâcihtâwin ôhi nâkatêyhtamowin pîhci ôma UN Wîhtamakêwin.

Ispîhk 2018, Kânata mosahkinam *Itasiwêwina Manâcihtâwin Kihci-Okimânâhk Kânata Owâhkôhtowin asici Nêhiyawak* êkwânima sôhkê âyâtâstêw pîhci pahki 35 ohci ôma *Ostêsîmâwoyasiwêwin Wiyasiwêwin, 1982*, kiskinohtahiwêwin ohci UN Wîhtamakêwin, êkwa kiskêyhtamohiwêwin ohci *Tâpwêmakân êkwa Wâkôwîcihiwîwin Pimohtêstamakêwin Têpwacikâtêwin kiki Kwayaskwâtisiwin* (2015), êkwa Wîhtamâkêwin ohci Kihci-okimâw-âpiwin isi Nêhiyawak (1996). Kiskinawâcihtawak ohtinamâkêwin kiki nâkatêyhtamowin isi miyo-otiniwêwin, ôma wiyasiwêwinohk ohtinamâkêwin, onîkânîwak kânîkânîstâkoyâhkik, nahitôtamâkêwin, êka-pakwâtitowin, êkwa kihci-itêyimowin kiki ayisiyiniw omiyikosiwiniwaw. Ôhi Itasiwêwina kiskinohtahiwêw okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin isi pihkohtâwin ôma Okimânâhk nâkatêyhtamowin isi osk-âyiwan mâmawâyâwinihk-iskohk-mâmawâyâwinihk êkwa okimânâhk-iskohk-okimânâhk wâhkôhtowin, asici ka-sôhkastahk ôma Nêhiyaw Kiskêyhtamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina.

3.0 Nêhiyaw Kiskêyhtamowin

Namôy ihtakon iyinito nahêyhtamowin kiskinohtahiwêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyhtamowin. Ôma mâmiskôciikatêwin kiskinohtahiwêw ka-nayihctawahk kiskêyhtamowin pamihcikêwina sôhkâstêw pîhci omâmaskâci nêhiyawâtisiwin, pîkiskwêwina, kistêyihctikatêwina, êkwa isi itapisiniwin ohci Nêhiyawak. Nêhiyaw Kiskêyhtamowin ihtakon pîhci Nêhiyaw wiyasiwêwinohk, onîkânîwinihk, êkwa okimânâhk pamihcikêwina. Nistam-Iyiniwak, Ayaskîmow êkwa Âpihtawikosisânak ayawak nanâtohk isi kiskêyhtamowin pamihcikêwina êkwânima ta-kî-mâtinamakêhk atiht pah-pêyakwan pisiskêyhtamowina. Kotak pah-pêyakwan ka-nisitohtâkwahk kiki Nêhiyaw Kiskêyhtamowin pamihcikêwina asici êwako isîhcikêwin kiskêyhtamowin, isîhcikêwin kanâci askiy ahpô wâsakâskamihtawin kiskêyhtamowin, Nêhiyaw isîhcikêwin kiskêyhtamowin, Âpihtawikosisân Isîhcikêwin Kiskêyhtamowin, êkwa Ayaskîmow Qaujijamajatuqangit.

Nêhiyaw Kiskêyhtamowin êwako mâmawâyâwinihk nisitawêyihcikatêwin mîna pêyakwayahk, ohcipayin ohci Nêhiyawak tipiyaw owâhkôhtowin asici owâsakâskamihtawin êkwa tipahaskanihk pâsci tânitahw-âskiy. Iyinito nisitohtahiwêw êwako mâmawo kiskêyhtamowin êkwânima wâsakâmê mâmawâyâwinihk kistêyihctikatêwina, kiskinwahamâkêwina, wâhkôhtowin, isistâwin, acimowina êkwa âtayôhkêwina. Êwako mâwasakonikêwin mîna kâyawisiwin, osîhcikêwin isi kiskêyhtamowina nawac wîpac aniskaciwin ohci, kiskêyhtamohiwêwin ôma paminikêwin anohc aniskaciwin ohci, mîna waskawîmakan pîhci wiyastêwin ohci mastaw mâmawinitowin. Nêhiyaw Kiskêyhtamowin êwako kiskinohtahikâtêw mîna mosahkinikatêw isi tipêyimowin ohci ostêsîmâwoyasiwêwina êkwa pimipayihctâwina ohci itahto Pêyakoskânihk ahpô mâmawâyâwinihk.

Nêhiyaw Kiskêyhtamowin pamihcikêwina êkwânihci pâh-pîtos, ka-pimatahk kistêyihctikatêwin pamihcikêwina

Nêhiyaw Kiskêyhtamowin êwako kîspinatamowin ohci mamitonêyihcikêwin ka-astahk isi kiskêyhtamowin akami pimatisiwin, maskawâtisiwin, nêhiyawâtisiwin, êkwa ayamihêwâtisiwin pamihcikêwina. Kikinikâtêw aswêyihctamowin ohci kêhcinahowin ka-kâhcitiniikatêk sâpô kêhciwak kinwês-iskoyikohk kiskêyhtamowina êkwa osâmi ohci êkwa mistahi aniskaciwin wapahtamowin, kiskinwahamâkêwina, êkwa nakacihtâwin. Oyêyihcikatêw sâpô kihci-mitâtahtomitanaw askiy êkwa kâyapic oyêyihcikatêw pîhci pimâcihtaniwan paminikêwin, asici mîna kiskêyhtamowin ka-kâhcitiniikatêk anohc êkwa ati-nîkânihk, êkwa sâpohtêmakân kah-kîhtwam aniskaciwin ohci (Ayaskîmow Circumpolar Mâmawohkamâkêwak, 2013)

êkwânihi ta-itêyihkwahkihk pâh-pêyakwan iyikohktawin pimi kotak kiskêyihdamowin, asici pahkisimotahk science. Ayamihêwâtisiwin, isistâwin, mâmawohkamâtowin, wâhkôhtowin asici mîna wici-nâkatêyihdamowin askiy êkwânima kihci-âpatanwa ohci Nêhiyaw Kiskêyihdamowin. Nêhiyaw Kiskêyihdamowin êwako namôy âstamêhk isi askiy âpacihtawin, namôy mîna piko kiskêyihdâsowin, ayis êka kâciwêpinikatêw pêci-nâway kayas (isi mâmiskôcikatêwin isihcikêwin ta-kî-itêyihktawin). Nêhiyaw Kiskêyihdamowin ta-kî-wihcikâtêk pîtos ohci iskwêwak, ka-isi-itêymisohk nisitawêyihdâkosiwin ayisiyiniwak, Niso-Ahcahkiw ayisiyiniwak, ayisiyiniwak ohci pâh-pîtos misteyihktawin, itahtopiponêwin, pimatisiwin-manâcihcikêwin mâmawihitowak ahpô wîkihtowin. Nêhiyaw Kiskêyihdamowin miciminikêwak kiskêymawak ohci omâmawâyâwinihk.

Kânata osâkocihiwêwin pêci-nâway kayas êkwa ahkami âsônâmatowin ohci âyâtastêwa mawinêskâkêwina âstêwa kihci âyimihowina kiki kaskihowin Nêhiyawak ta-kanawêyihktahk mîna osihcikâtêwin okiskêyihdamowin pamihcikêwina. Tâpiskôc, Kiskinwahikêwin isi Kîsihcikâtêw Wîhtamâkêwin ohci Tâpwêmak êkwa Wâkôwîcihiwîwin Pimohtêstamakêwin ohci Kânata wîhtam êkwânima "kiki pâsci mitâtahtomitanaw askiy, kihci akâwâtamowina ohci Kânata Nêhiyaw sîhkihêmowin êwako ta-kêcikonikâtêkihk Nêhiyaw okimawinahk; patahohkâtêwin Nêhiyaw miyikosowin; nakinkêwin ôma Ostêsimâwoyasiwêwin; êkwa, sâpô paminikêwin ohci kiscâyâwin, itocikamakan Nêhiyawak êka ta-ihktocik isi onisitawêyihdâkosiwin wiyasiwêwinohk, ayisiyiniwîwin, nêhiyawâtisiwin, ayamihêwâtisiwin, êkwa pakwâtitowin osihcikâtêwin pîhci Kânata". Nêhiyawak êkwâniki êka paskêwak ohci okiskêyihdamowiniwak, mîna kakwê sâkocihaw ta-paskwêhiwêcik Nêhiyawak ohci okiskêyihdamowiniwak, mâmawâyâwinihk mâmawo kocîwak ta-pasikônahkik opîkiskwêwina mîna Kiskêyihdamowin pamihcikêwina.

4.0 Nêhiyaw Kiskêyihdamowin pîhci Wiyasiwêwina

Kihci-Okimânâhk Kânata nisitawinam êkwânima Nêhiyaw Kiskêyihdamowin yahkipitam okimânâhk maskawêyihdamowin mîna sîhtaham pamihtâwin wâpahcikêwin mîna ka-paminikâtêkihk itasiwêwina. Tâpiskôc, Nêhiyaw Kiskêyihdamowin wîcihiwêw okimânâhk mâmawohkamâtowin mitoni nisitohtamowin ohci Nêhiyaw itapisiniwin, Nêhiyaw nêhiyawâtisiwin, kayâsêskamik êkwa mastaw oyascikêwin ohci wâsakâskamihtawin, êkwa ayisiyiniwîwin, miyw-âyâwin êkwa pimatisiwin oyascikêwin ohci Nêhiyawak êkwa tanisi isi nâkatêyihdam isi nânitaw isi mêskocipayowina. Nêhiyaw Kiskêyihdamowin pamihcikêwina êkwa pahkisimotahk scientific kiskêyihdamowin pamihcikêwina pâh-pêyakwan iyikohktawin kistêyihctikâtêwin mîna ta-âpacihcikâtêwa nah-niso ahpô apihkâcikatêwa ta-kaskihow miyo ka-itôtamâkahk. Onîkânîwiwak ta-kî-atoskatahkih ta-nisitohtahkih ôhi kistêyihctikâtêwina, kiskinwahamâkêwina, wâhkôhtowin, êkwa nêhiyawâtisiwin wiyastêwin ohci mâmawâyâwinihk ka-itâstêk ôma kiskêyihdamohiwêwin.

Sîpâ ôma *Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin*, ôma *Canadian Wâskotênikêwî âpacihcikan Paminkêwin Wiyasiwêwin*, ôma *Canadian Natimihk Ka-papâmiskahk Wiyasiwêwin*, êkwa êwako ohci ka-pakitinamâkêhk itasiwêwina sîpâ ôma kinosêw êkwa kinosêw wâsakâskamihtawin nâtâmostawêwin ohtinamâkêwina ohci *Nôcikinosewêwin Wiyasiwêwin*, Nêhiyaw Kiskêyihdamowin piko ta-itêyihktahk, ispîhk pakitêyihctikâtêw, pimi kotak kistêyihctikâtêwin pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihk itasiwêwina. Ôhi Wiyasiwêwina natawêyihdâkwan êkwânima:

1. Nêhiyaw Kiskêyihdamowin ta-itêyihkwahk, pîhci atiht itasiwêwina ahpô paminikêwina ispîhk pakitêyihctikâtêw;
2. Nêhiyaw Kiskêyihdamowin êwako kihkatêyimiwêwin ispîhk pakitêyihctikâtêw isi mamisîtotatowin;

3. Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ta-kanawêyihcikâtêk ohci êka ka-pakitihcikâtêkihik nôkohtâwin ispîhk pakitêyihcikâtêw isi mamisîtotatowin, mamisîtotamowin isi atiht pakitinamâkêwina, asici pimipayihtâwin nahipayiwin êkwa kihci-itasiwêwin kwayaskwâtisiwin ahpô ka-âpacihtahk pîhci wiyasiwêwinohk itasiwêwina; êkwa
4. Pamwayês ka-nôkohtahk Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ka-pakitêyihcikâtêk isi mamisîtotatowin kiki itâpatisiwin ohci ôma pimipayihtâwin nahipayiwin ahpô kihci-itasiwêwin kwayaskwâtisiwin, onîkânîwiwak piko ta-tipôtam asici kiskêyihitamowin miciminikêw, ahpô Pêyakoskânihk ahpô mâmawâyâwinihk êwako ka-pakitêyihta ôma Nêhiyaw Kiskêyihitamowin êkwa êwako ayisiyiniw ahpô mâmawohkamâtowin ka-itêyihâtakwa ka-isi nokohtahk ohci iyikohk ka-itêyihâtakwa nôkohtâwin êkwa mîna nânitaw isi oyascikêwin sîpâ kiko Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ta-nokohtahk, mîna ta-âpacihtahk towihkana ta-paminikâtêk êkwânima nôkohtâwin.

Ta-kîsihtahk ôma ohtinamâkêwina pîhci ôma Wiyasiwêwina ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin pakitêyihcikâtêw isi mamisîtotatowin, ôma *Kâhcitinikatêwin isi Kiskêyihitamohiwêwin Wiyasiwêwin* kî-nânapâcihcikâtêw. Êwako ohci, Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ka-pakitêyihcikâtêk isi mamisîtotatowin sîpâ ôma Wiyasiwêwina êwako nâtâmoskakêw ohci Kâhcitinikatêwin isi Kiskêyihitamohiwêwin natotamawina.

Kiki pamihtâwin wâpahcikêwin mîna ka-paminikâtêkihik itasiwêwina, Nêhiyawak ta-kî-mâtinamakêw Nêhiyaw Kiskêyihitamowin nanatohk isi asici sâpô ka-isi nahiskâmômakahk wâh-wâpahcikêwin, ahpô mêkwâc paminikêwin ohci pîkiskwasôwêwina.

5.0 Kiskinohtahiwêwin Itasiwêwin

Ôma pahki capasîs itasinahikatêw niyânan itasiwêwina, êkwânima kiskinohtahiwêw onîkânîwiwak pîhci Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Pamihâwin ohci Kânata, ôma Kânata Wâskotênikêwî âpacihcikan Paminkêwin, ôma Kinosêw êkwa Kinosêw Wâsakâskamihtawin Nâtâmostawêwin Pimipayihtâwin ita Nôcikinosêwêwin êkwa Kihcikamiy Kânata êkwa Opimohtacikêwin Kânata (okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin), Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina.

5.1 Kihci-itêyimâwak Nêhiyawak êkwa okiskêyihitamowin

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinamwak êkwânima Nêhiyaw Kiskêyihitamowin maskawisihtaw nisitohtamowin kîspin nânitaw isi âyimihowin ta-kî-itocikêmakahkihik ohci pamihtâwina, mîna nîkanêstam isi nayihikohk pamihtâwin kiskinwahikêwin, osîhcikatêwin, pimipayihtâwin, decommissioning nakiskamâkêwin, maskawihtâwin mitigation êkwa nahawascikêwin towihkana, mîna âyiwak sôhkêyihâtakwan pisikêyihcikêwin. Nêhiyaw Kiskêyihitamowin êkwânima pakitêyihcikâtêw, êwako ohci, ayâw kihci atoskêwin isi ta-yahkipita kîsihcikatêwin ohci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina, asici mîna mahti pamihtâwin pakitêyihcikâtêw.

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinamwak êkwânima Nêhiyawak ahpô kî-osîhtawak paminikêwina êkwa ostêsîmâwoyasiwêwina êkwânihî tipêyihitam pisikêyihcikêwina ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin. Ôhi paminikêwina êkwa ostêsîmâwoyasiwêwina ta-kî-ihakon nanatohk isi (tâpiskôc, têpakêyihâtakwan mâmiskôcikâtêwin, pikiskwacikâtêw, ahpô sâpô isistâwin). Itêyihitamowin ohci ôma Wiyastêwin êwako êka ta-tâpastâhk ahpô ta-mêskotastahk kiko Nêhiyaw paminikêwina êkwa ostêsîmâwoyasiwêwina. Wiyawaw Nêhiyawak ta-kîsêyihitamwak mahti kîspin ta-mâtinamakêhk okiskêyihitamowin asici okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin. Mâmiskôcikâtêwina asici Nêhiyawak

êwako kistêyihâtakwan isi ta-nisitohcikâtêk Pêyakoskânihk êkwa māmawâyâwinihk-nisitawêyihcikâtêwin sîhkimiwêwin wasakam Nêhiyaw Kiskêyihamowin paminikêwina êkwa ostêsimâwoyasiwêwina; ta-kiskêyihamihk ohci kîspin nânitaw isi âyimihowin ohci itasiwêwina; êkwa ta-kiskêyihamohiwêwhk ka-itôtamâkakh.

Ôhi itahto ka-pimitisahikâtêkihk kiskinohtahiwêwina wâpacikâtêw tanisi isi onîkânîwiwak ta-âpacihtawak ôma ohtinamâkêwin Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina

- Nisitohtamowin wiyastêwin ohci Nêhiyaw êkwa ostêsimâwoyasiwêwin miyikosiwin ohci Nistam-Iyiniwak, Ayaskîmow êkwa Âpihtawikosisânak ka-kêhcinahiwêhk pîhci Pahki 35 ohci *Ostêsimâwoyasiwêwin Wiyasiwêwin, 1982*, mîna âpacihtaw ôma nisitohcikâtêwin Ispîhk ka-atoskêhk asici Nêhiyawak.
- Kihci-itêyimowin ôhi pâh-pîtos nâkatohkâtêwina, nânihkêyimowin êkwa ka itahkamikakh ohci Nistam-Iyiniwak, Ayaskîmow êkwa Âpihtawikosisânak.
- Nêhiyawak ta-kiskinohtahiwêw ôma nisitohcikâtêwin ohci wiyastêwin mîna itwêwin êwako ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin ka-pakitêyihahkik.
- Mâmawohkamâtowin asici Nêhiyawak êkwânihi kihkatêyimiwêwin ohci otipêyimisowin, kiskinohtahiwêwin, ostêsimâwoyasiwêwina, isistâwina êkwa paminikêwina, asici Nêhiyaw Kiskêyihamowin ostêsimâwoyasiwêwina. Kîspin ohtinamâkêwina Kihci-Okimânâhk Kânata ohci ka-ihcakohk ostêsimâwoyasiwêwin êkwa ka-isi nahiskâmômakakh pîkiskwasôwêwin nahêyihamowina asici Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa māmawâyâwinihk âpacihtaw isi mosahkinikêwin êkwa itêyihamowina ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin, êkwânihi ôhi kihcêyihâtakosiwin.
- Nêhiyawak ta-kiskêyihamowak tanisi isi ta-mosahkinahikik Nêhiyaw Kiskêyihamowin, itâpatisiwin êwako ohci ôma ka-mosahkinikâtêk êkwa pakitêyihcikâtêw, êkwa tanisi isi Nêhiyaw Kiskêyihamowin, kiyam kîspin êka pakitêyihcikâtêw isi mamisîtatatowin, ta-kî-matinamakâtêw.
- Nistam-Iyiniwak, Ayaskîmow êkwa Âpihtawikosisânak kiskêyihamowin miciminikêwak nisitawinawawak mîna kihcêyihâtakosiwak kiki ô-iyinisiwin.

5.2 Osîhtcikâtêw êkwa kanawêyihikâtêw māmawî-nîsôhkamâtowin asici Nêhiyawak

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinamwak êkwânima ka-osîhtahk kinwês-iskoyikohk wâhkôhtowin asici Nêhiyawak itêyihâtakwan ohci mâh-mâmawi kihci-itêyimowin mîna aspêyimowin, mîna nîsôhkamâtowin asici Nêhiyawak, êwako kistêyihâtakwan kiki ka-maci atoskacikâtêk kiki mâtinamakêwin, nisitohtamowin, êkwa itêyihamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihk itasiwêwina.

Wîpac māmawohkamâtowin êwako kihci aspêyimowin-sôhkihtâwin âpacihtâwin ati wîcihiwêw ta-osîhtahk katawa oyascikêwin kiki Nêhiyawak opikiskwêwiniwâw êkwa itapisinowin isi îyiyihêwêwin pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-pisiskêyihcikâtêk paminikêwina. (Manitoba Âpihtawikosisânak

Katawa nisitohcikâtêwin ohci, êkwa kihci-itêyimowin kiki, nêhiyawâtisiwin wiyastêwin êkwa mîna Nêhiyaw¹ miyikosowin, kaskihtamâsowin êkwa ostêsimâwoyasiwêwin miyikosiwin nitawêyihakwan kiki katawahk itêyihamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin. Êwako mana kâhcitinihikâtêw sâpô ahkami wâhkôhtowin êkwa mâmiskôcikatêwin asici tipiyaw Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa mâmawâyâwinihik, mîna namôy isi pahkan paminikêwin.

Ôhi itahto ka-pimitisahikâtêkihik kiskinohtahiwêwina wâpacikâtêw tanisi isi onîkânîwiwak ta-âpacihtawak ôma ohtinamâkêwin Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihamowin ohtinamâkêwina pîhici ôhi Wiyasiwêwina

- Pîkiskwê wipac asici Nêhiyawak ohci nahipayiwina ta-mâtinamakêhk Nêhiyaw Kiskêyihamowin kiki pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina, êkwa pakitêyihka kiskêyihamohiwêwin ohci ka-itêyihakwa pamihtâwin êkwa ka-ihakohk sônîyâwi-wîcihiwêwin.
- Kiskêyihamohiwêw Nêhiyawak ohci paminikêwina êkwa sîhkihikêwina kwayaskwêyihcikêwin asici pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina ta-pakitêyihcikâtêk pamîstakêwin nisitawêyihcikâtêwin wiyastêwin.
- Mâmawohkamâtow wipac asici Nêhiyawak ta-nîkânipayihak mitoni êyikohk mîna ahkami mâmiskôcikatêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin ta-itêyihakwahk, kiko oyascikêwin kiki otêyihamowin, êkwa wiyastêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihamowin. Ôma mâmiskôcikatêwin êwako kistêyihakwan kiki Nêhiyawak ta-kîsêyihamwak mahti kîspin ta-mâtinamakêhk kiskêyihamowin êkwa ta-kêhcinahow onîkânîwiwak kihkatêyimowin âpacihtawak isi ohtinamâkêwina sîpâ ôhi Wiyasiwêwina.
- Nisitawinamowin piko Nêhiyaw Kiskêyihamowin miciminikêwak, êkwa Opêyakôskâna êkwa mâmawâyâwinihik itêyimowak ta-mâtinamakêcik Nêhiyaw Kiskêyihamowin êkwa pakitêyihak kiskinohtahiwêwin isi otêyihamowin.
- Kihci-itêyimowin miyikosowin ohci Nêhiyawak ta-kanawêyihak, pimipayihak, pisiskêyihak êkwa osîhcikâtêwin Nêhiyaw Kiskêyihamowin. Kî-osihcikâtêwa âpacihtawak ohci Nêhiyawak êkwa mâmawohkamâtowin êkwânima onîkânîwiwak ta-kî-nisitohak mîna ta-astahk ispîhk ka-itêyihakwahk, tâpiskôc Nistam-Iyiniwak itasiwêwina ohci tipêyihcikêwin, pimipayihak, kâhcitinihikâtêwin, êkwa ayâniwiniw (OCAP®), Misiwêskamik Ayaskîmow Pimipayihak ohci Wâpahcikêwin ahpô kotak nisitawêyihcikâtêwin ostêsimâwoyasiwêwina.
- Paminikêwina ta-kikinikâtêk Nêhiyaw Kiskêyihamowin pîhici pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina êkwânihik kihci kiki opîkiskwêwina Nêhiyaw iskwêw, osk-âya, Kêhtê-aya, ka-isi-itêymisohk nisitawêyihakosiwin êkwa Niso-Ahchakowiw ayisiwiniwak.

5.3 Mitoni êyikohk Itêyihka Nêhiyaw Kiskêyihamowin

Nêhiyaw Kiskêyihamowin maskawisihak ta-nisitohcikâtêk kîspin nânitaw isi âyimihowin ohci pamihtâwina êkwa otêyihamowin ta-kî-sîhtaham mitigation êkwa nahawascikêwin towihkana, wicihtaw

---

¹ Ka-isi mâmiskôcikatêk “Nêhiyaw miyikosiwin” ta-kî-ayamihcikâtêw isi “Nêhiyaw miyikosiwin”.

osihtcikâtêwin pamihtâwin oyascikêwin, êkwa wîcihiwêw isi nawac âyiwak sôhkan kinwê-iskoyikohk pisiskêyihcikêwin ohci pamihtâwin âyimihowin. Nîso-miskisik nahâpahcikêwin êkwa nahiyikohk ohtînamâkêwin êkwânihi itapatan nakiskamâkêwin ta-mâmawo pêtat Nêhiyaw Kiskêyihdamowin pamihcikêwina êkwa pahkisimotahk kiskêyihdamowin pamihcikêwina isi ta-katawa nisitohtcikâtêk pamihtâwin âyimihowin. Ka-kîhkânâkwahk kiskinohtahiwêwin, paminikêwina êkwa sîhkihêwina kiki mitoni êyikohk otêyihdamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihdamowin, osihtcikâtêwin ohci itahto nêwo pamîstakêwin ahpô pamihâwin, êwako natawêyihdamowin ta-sîtoskâkêhk pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkih itasiwêwina.

Ôhi itahto ka-pimitisahikâtêkih kiskinohtahiwêwina wâpacikâtêw tanisi isi onîkânîwiwak ta-âpacihtawak ôma ohtinamâkêwin Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihdamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina

- Pâmwayês ka-pakitêyihcikâtêk Nêhiyaw Kiskêyihdamowin, Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa mâmawâyâwinihk ta-kîsêyihdamowin awina ta-pakitêyihcikâtêk êkwa, ispîhk nahiyikohk, awina kêhcinâhiwêw Nêhiyaw Kiskêyihdamowin êkwa tanisi isi pakitinikêwain ta-kikinikâtêk Kiskêyihdamowin pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkih itasiwêwina ka-kahcitinikâtêkhik.
- Ispîhk Nêhiyaw Kiskêyihdamowin êwako pakitêyihcikâtêw kiki pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkih itasiwêwina piko ta-itêyihdamowin mîna namôy ta-âtawêyihcikâtêw.
- Kiki isi ta-nîkânipayihcikâtêk ôma nahiyikohk mîna kihkatêyimiwêwin otêyihdamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihdamowin, onîkânîwiwak ta-mâmawohkamâtow asici Nêhiyawak ta-nisitohtamîhêwêw tanisi isi Nêhiyaw Kiskêyihdamowin ta-nisitohtcikâtêk. Tâpiskôc, kîspin Nêhiyaw Kiskêyihdamowin êwako mâtinamakâtêw mêkwâc ka-mâmawapihk, onîkânîwiwak ta-kêhcinâhiwêw mâmawapiwin itasinahikâtêwin asici Nêhiyaw nîsôhkamâkêwak.
- Sôhkahtwâwin pîhci paminikêwina êkwa sîhkihêwina ohci okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin, mamîstotamowin isi wiyasiwêwina êkwa ka-paminikâtêkih nitawêyihcikâtêwina, wicihtaw sîtoskâkêwin isi ôma mitoni êyikohk otêyihdamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihdamowin; tâpiskôc, nahawascikâtêw kiskêyihdamowin pakitêyihcikâtêw pîhci Nêhiyawêwin êkwa mîna kotak isi êka piko masinahikêwin, ka-papâmâcihêw isi mâmawâyâwinihk, êkwa nâkatêyihdamowin isi mâmawâyâwinihk onitawêyihcikêwina.

Kistêyihcikâtêwin ohci IK kiki pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkih itasiwêwina namôy ta-kî-osâmimêwin. IK pakitinam ka-takwastahk êkwa âyiwak kiskêyihdamowin ohci pamihtâwin âyimihowin; yahkipitam pamihtâwin kiskinwahikêwin êkwa pimâcihtâwin; sîhtaham mitigations êkwa nahawascikêwin towihkana; maskawisihdamowin pamihtâwin piskêyihcikêwin; nâtâmostotam Nêhiyaw miyikosiwin, askiy, âpacihtawak, êkwa nêhiyawâtisiwin; êkwa âyiwak. Êkwa âyiwakês, namôy kîkway isi Crown ta-kî-natamâkêw otatoskêwin ta-tipôtahkik, manâcihtaw Ostêsimâwiyasiwêwin miyikosiwin, ahpô pihkohtâwin ôma Tahtoskânêsiwak Wîhtamakêwin isi yahkohtêwin ohci Nêhiyawak ô-Miyikowisiniwaw (UNDRIP) êkwa kîkway asici, sôhkan, êkwa manâtisiwin isi âpacihtawin ohci IK pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa pamihtâwin maskawêyihdamowin. Êkosi ani, âpacihtawin IK êwako wêhcasin, nahiyikohk, êkwa kihci natawêyihdamowin. (Mikisew Nêhiyaw Iskonikan)

- Nêhiyaw Kiskêyihitamowin piko ta-nisitohtahk mîna ta-itêyimihk pîhci wiyastêwin ka-pakitêyihcikatêk ohci Pêyakoskânihk ahpô mîmawâyâwinihk. Asici mîna ta-itêyihcikatêk. Nêhiyaw Kiskêyihitamowin namôy ta-âpacihtan kiki nikanihk itasiwêwina êka kikway têpâkêyimowin êkwa kiskinohtahiwêwin ohci kiskêyihitamowin miciminikêwak.
- Tastaw Nêhiyaw Kiskêyihitamowin, asici mîna pîkiskwêwin kiskêyihitamowin, êkwa pahkisimotahk scientific kiskêyihitamowin pamihcikêwina êkwânihi pâh-pêyakwan iyikohktawin kistêyihcikatêwin. Ispîhk ka-itêyihcikatêk asici kotak kiskêyihitamowin pamihcikêwina, asici mîna pahkisimotahk science, kwayaskwâtisiwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ta-kanawêyihikâtêw.
- Pîkiskwê asici Nêhiyawak ôma miyo ka-itôtamâkâhk ohci pamihtâwin wâpahcikêwin ahpô ka-paminikâtêkihik itasiwêwin asici tanisi isi Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ka-kî-itêyihcikatêk.

5.4 Kihci-itêyimowin ôma Kihkatêyimiwêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin natawêyihcikatêwin ta-nâtâmostawakêcik kîmôci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ohci êka ta-pakitihtatikêkihik nôkohtâwin isi tipêyimowin asici ôhi Wiyasiwêwina. Ohtinamâkêwina pîhci itahto ôhi Wiyasiwêwina kîspinatam nâtâmostawêwin isi kîmôci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin, mamisîtotatowin isi tipêyimowin atiht wiyasiwêwina pakitinamâkêwina, asici pimipayihtâwin nahipayiwin êkwa kihci-itasiwêwin kwayaskwâtisiwin ahpô âpacihtawin pîhci wiyasiwêwinohk itasiwêwina. Tâpiskôc, pimipayihtâwin nahipayiwin itwêmakân êkwânima Nêhiyawak êkwa onâtamâkêwak ta-kî-ayawak kaskihtamasowin ta-nîsôhkamâkêcik, ta-kiskêyihcikatêk kikway kiskêyihitamohiwêwin awa itasiwêwin-osihcikêw ka-aspêyimot Ispîhk ka-osihcikatêk ôma itasiwêwin, êkwa ta-kî-mêkawow nahipayiwin ta-naskotahk isi êwako kiskêyihitamohiwêwin. Nêhiyaw Kiskêyihitamowin pakitêyihcikatêw isi mamisîtotatowin sîpâ ôhi Wiyasiwêwina êwako pakitinikâtêw ohci nôkohtâwin sîpâ ôma *Kâhcitinihtatikêwin isi Kiskêyihitamohiwêwin Wiyasiwêwin*.

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinam kistêyihcikatêwin ohci osihcikatêwin têpêyimowin-ohcipayiwîn paminihkêwina ta-kiptinikâtêk êka ka-pakitihtatikêkihik nôkohtâwin ohci kîmôci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin. Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinamwak êkwânima Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa mîmawâyâwinihk ta-kîsêyihcikatêw mahti kîspin ta-mâtinamakêw okiskêyihitamowina, êkwa kiko tipêyihcikatêwin ohci êkwânima kiskêyihitamowin ka-nohtê pakitêyihcikatêw isi mamisîtotatowin. Nisitawinamwak mîna ôma kistêyihcikatêwin ohci pimipayihtâwina ta-kiptinikâtêk êka ka-pakitihtatikêkihik nôkohtâwin ohci kîmôci Nêhiyaw Kiskêyihitamowin mîna nisitawinamwak êkwânima têpêyimowin piko ta-kî-kîhkânâkwahk mîna namôy ta-mosci itêyihcikatêw.

Ôhi itahto ka-pimitisahikâtêkihik kiskinohtahiwêwina wâpacikâtêw tanisi isi onîkânîwiwak ta-âpacihtawak ôma ohtinamâkêwin Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihitamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina

- Pâmwayês Nêhiyaw Kiskêyihitamowin matinimakâtêw, onîkânîwiwak kîhkânâki ta-pîkiskwêw ohci pakitinamâkêwina pîhci Wiyasiwêwina sîpâ kiko Nêhiyaw Kiskêyihitamowin pakitêyihcikatêw isi mamisîtotatowin piko ta-wihcikatêk.
- Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin ta-mâmiskotamâkêw asici Pêyakoskânihk ahpô mîmawâyâwinihk tanisi isi kiskêyihitamowin pakitêyihcikatêw isi mamisîtotatowin ta-kanawêyihcikatêw asici mîna nahâwascikêwin êkwa nahastêwin.

- Iyikohk ka-nisitohcikâtêk ohci ôma nôkohtâwin pakitinamâkêwina pîhci Wiyasiwêwina êkwa tanisi isi Nêhiyaw Kiskêyihtamowin pakitêyihcikâtêw isi mamisîtotatowin ta-kanawêyihcikâtêw, Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa māmawâyâwinihk ta-kîsêyihkam mahti kîspin ta-mâtinamakêt kiskêyihtamowin, êkwa kiko tipêyihkâkosiwin ohci êkwânima kiskêyihtamowin pakitêyihcikâtêw isi mamisîtotatowin.
- Ita Nêhiyaw Kiskêyihtamowin ta-nokohtahk pîhci tipiyawê masinahikâsowin, Nêhiyaw Kiskêyihtamowin êwako ka-itêyihkâkwahk isi kîmôci namôy ta-ihkâkon êkota tipiyawê masinahikâsowin.

5.5 Sîtoskâkêwin Paminikêwin Oyêyicikêwin Ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinam ê-ihkâkon nitawêyihcikêwin ta-sîtoskâkêhk Nêhiyawak pîhci paminikêwin oyêyicikêwin ta-mitoni nisohkamâkêt pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina. Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa māmawâyâwinihk ta-kî-natawêyihkâkwahk âyiwak pîsâkosiwin pâsci kinwês-iskoyikohk sîtoskâkêwin isi pasikônikêwin, moshakinikêwin, nahastêwin, êkwa ta-pimâchihtahk Nêhiyaw Kiskêyihtamowin. Ihtakon mîna nitawêyihcikêwin ta-yahkipicikâtêk pîsâkosiwin ohci onîkânîwiwak ta-sôhkahk māmawohkamâtow asici Nêhiyawak.

Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin nisitawinamwak êkwânima Nêhiyawak mîna natawêyihkâkwahk nahiyikohk ispayiwîn mîna âpacihtawak ta-mosahkinahkik mîna ta-paminahkik Nêhiyaw Kiskêyihtamowin, asici mîna ayisiyiniw paminikêwin, kiskinwahamâkêwin, nakacihtamohiwêwin, natonikêwin, otitwêstamâkêwin, kiskêyihtamohiwêwin nahastêwin mîna pimipayihkâkwahk, asici kotaka itahkamikisôwina. Ka-sîtoskâkêhk Nêhiyaw Opêyakôskâna êkwa māmawâyâwinihk pîhci itahto ôhi nawak kaskihtowak Nêhiyawak ta-nisohkamâkêcik pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina êkwa ta-pakitêyihcikâtêk Nêhiyaw Kiskêyihtamowin kiki otêyihkâkwahk pîhci ôhi paminikêwina.

Ôhi itahto ka-pimitisahikâtêkihik kiskinohtahiwêwina wâpacikâtêw tanisi isi onîkânîwiwak ta-âpacihtawak ôma ohtinamâkêwin Ispîhk ka-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihtamowin ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina

- Ispîhk sônîyâwi-wîcihiwêwin ahpô kotaka âpacihtawak ihtakon kiki sîtoskâkêwin ôma nisohkamâkêwin ohci Nêhiyawak pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik itasiwêwina, ta-kâhcitinihtawak mîna pakitêyihcikâtêw mito wipac.
- Ita Nêhiyawak wîhtamâkêw pîsâkosiwin ka-natawêyihkâkwahk kiki Opêyakoskânihk ahpô māmawâyâwinihk ohci ta-mâtinamakêhk Nêhiyaw Kiskêyihtamowin, pamîstakêwin ahpô pamihâwin ta-pakitêyihkâkwahk sîtoskâkêwin isi iyikohk ka-kaskiho. Êwako ta-kikinikâtêw osîhtcikâtêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin ostêsimâwoyasiwêwina êkwa nisitawêyihcikâtêw ka-natawêyihkâkwahkik tâpiskôc: pîkiskwêwin ahpô logistical nitawêyihcikâtêwina; sîtoskâkêwin kiki mosahkinikêwin mîna wâpahcikêwin ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin; sîtoskâkêwin kiki iskwêwak êkwa osk-âya nisohkamâkêwin; êkwa ihtakowin ohci kiskêyihtamowin miciminikêwak, ahpô Pêyakoskânihk ahpô māmawâyâwinihk pimohtêstamâkêwak.
- Ta-sîtoskâkêhk osîhtcikêwin nêhiyawâtisiwin kaskihtawin mîna aswêyihkâkwahk ohci onîkânîwiwak ka-wîcihiwêwin pîhci pamihtâwin wâpahcikêwin êkwa ka-paminikâtêkihik

itasiwêwina. Nakacihtamohiwêwin ta-kî-kikinikâtêk: pêci-nâway kayas, iyinihkêwin, nêhiyawâtisiwin, itapisinowin ohci Nistam-Iyiniwak, Ayaskîmow êkwa Âpihtawikosisânak, êkwa owâhkôhtowin asici Crown asici mîna Nêhiyawak, kaskihtamâsowin êkwa ostêsimâwoyasiwêwin miyikosiwin ohci Nêhiyawak; ôma UN Wîhtamakêwin; kihkatêyimiwêwin ta-atoskêhk asici Nêhiyawak; nisitohcikâtêk ôma ihtâwin mîna legitimacy ohci pâh-pîtos kiskêyihtamowin pamihcikêwina; êkwa mitoni êyikohk otêyihtamowin ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin.

6.0 Kîsihtâwin

Ôma Wiyastêwin sîtoskâm ahkami âpacihtawin ohci Nêhiyaw Kiskêyihtamowin ohtinamâkêwina miskikâtêw pîhci *Kanawâpahcikâtêwin Ta-itocikêmakahk Wiyasiwêwin*, ôma *Canadian Wâskotênikêwî âpacihtawin Paminkêwin Wiyasiwêwin*, ôma *Canadian Natimihk Ka-papâmiskahk Wiyasiwêwin* êkwa kapakitinikâtêk itasiwêwina sîpâ ôma kinosêw êkwa kinosêw wâsakâskamihtawin ohtinamâkêwina ohci *Nôcikinôsêwêwin Wiyasiwêwin*. Ôma misakâmê itasiwêwin ta-kiskinohtahiwêw atoskêwin ohci onîkânîwiwak sîpâ ôhi Wiyasiwêwina. Ôhi okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin ta-osîhtawak tipiyaw sîhkihkêwina êkwa kiskinohtahiwêwin êkwânihi ahkami asici ôma Wiyastêwin mîna osîhcikâtêwin isi itahto pamîstakêwin onisitawêyihcikâtêwin opimipayihtâwin nitawêyihcikâtêwina. Okimânâhk pamîstakêwin ahpô pamihâwin piko ta-mêkit iyikohk âpacihtawin, atoskêwak mîna nakacihtamohiwêwin katawa ta-âpacihtahk ôma Nêhiyaw Kiskêyihtamowin ohci ohtinamâkêwina pîhci ôhi Wiyasiwêwina.